

/ Källa: Domkapitlet i Härnösand E III: 162 Karesuando / Härnösands landsarkiv /

(Biskop Israel Bergmans "DOM" mot L. L. Laestadius' grova ord.)

Något egentligen irrlärligt har jag i de öfversände skrifterna af Prosten Laestadius ej kunna finna, men väl ett och annat groft och anstötligt talesätt äfvensom åtskilliga otjenliga och mörka liknelser, som i Kyrkolagens 2 Cap. 2§ äro förbjudna att nyttja och hvilka, efter min öfvertygelse, af en enfaldig, obildad allmoge icke kunna fattas och således ej tjena till någon uppbyggelse. Följande ställen hafva härutinnan hufvudsakligen väckt min uppmärksamhet.

Predikan på 2dra Söndagen efter Påsk 1849

Sid. 5 r.1. Förderfva Hes. 34: 16. Det är märkeligt, att hvad här, enligt Finska öfversättningen, heter förderfva, heter i den Svenska bevara. Antages det sednare för det rätta, så blir hela resonementet falskt; men som Förf. följt den Finska Bibeln, så är han ursäktad. Jag har ingen Hebreisk text till hands, hvaraf jag kand bedöma, hvad som är det rätta.

Sid. 8 r.9. Äta gamle Adams dynga, är ett plumpt och lågt uttryck; dyfvelsträck mindre, såsom varande en pharmaceutisk term; men att denna term, enligt författarens föregifvande, skall tjena till större väckelse och uppbyggelse, än hvad som dermed betecknas, neml. brännvin, inser jag icke.

r.10 Utspy och åter uppläppja spyn låter endast vedervärdigt och äckligt, utan att något godt ändamål dermed kan vinnas.

Predikan på Långfredagen 1850

Sid. 2. r.5 och 6 nerifrån. Och dessa löfmaskar upphöra genast att skälla. Att maskar kunna skälla har jag aldrig hört omtalas. För öfrigt är bilden dunkel och opassande helst som ingen förklaring blifvit gifven, hvilken likväl för enfaldigt folk varit ovillkorligen nödvändig.

Sid. 6. r. 4-9. Hvad som här förekommer, är något mycket dunkelt och sväfande och orthodoxin tvifvelaktig. Skulle verkligen själar finnas, som ifrån djupet af afgrunden ropa till himmelen och till följd deraf af Frälsaren förlossas? Eller skulle verdens furste hafva makt att ifrån Guds rike räfva själar samt föra dem fångne till helfvetet, och dessa dock efter nådatidens slut derifrån befrias? Detta är icke med vår troslära öfverensstämmande. En sådan liberal åsigt hade man ej väntat sig af Författaren.

Sid. 9. r.3. Den svarte smeden är ett opassande och obibliskt uttryck, och som här i allegorien på intet sätt kan inpassas.

Predikan på Annan dag Jul 1849.

Sid.3. r.1-11. nerifrån. Hvad som här talas om ormskocken och ormstenen är platt och, om ej anstötligt, åtminstone ej tjenande till någon uppbyggelse, helst allegorien är mycket svårfattlig. Att ormar kunna taga stenar i mun och kasta i vädret torde för öfrigt vara något för Zoologer hittills obekant, och borde åtminstone aldrig få höras från någon predikstol. Det hemfaller under hvad som uti Kyrkolagens 2 Cap. 2§. kallas "sådant tal, som snarare hos åhörarne uppväcker löje och gäckeri än andakt", eller och "otjenlig liknelse", helst om den är osann till det factiska, eller egande sin hela auctoritet i "hvad några gamla Lappar ur minnet omtalat."

Sid. 7. r. 4.5. Hvad här förekommer är i hög grad lågt och anstötligt till uttrycket.¹

Sid. 12. r.7 "- - -"-²

D:o r.10. Det här och på flere ställen förekommande Författarens älsklingsuttryck kyska horor³ innebär en motsägelse, som åtminstone ej af enfaldigt folk utan förklaring kan hifvas. Förmodligen menar författaren okyska qvinnor till tänkesätt och uppförande, men med yttre anständighet och belevnhet.

D:o r.11. Hvad som här förevises en falsk och oandelig prest, är bland annat, att han ingalunda kallar några hederliga människor för horor och tjufvar. Är då förf.:s mening, att hederliga människor så skola kallas, eller, att man icke kan vara hederlig människa utan att förtjena dessa namn? Åter en motsägelse. Med hederliga måtte förf. här mena dem, som endast hafva ett yttre sken till dygd och gudfruktighet, eller dem, som af Frälsaren kallas hvitmenade grifter; men uttrycket duger omöjligen, såsom i hög grad förvillande.

r.6 nerifr. Det passar illa att här taga parti af Erkebiskopen af Paris, såsom varande Catholik, då Förf. förut obetingadt fördömt påfvedömet med alla dess tjänare.⁴

Sid. 15. Hvad här på första raden förekommer, är i högsta grad plump och sårande för anständigheten samt bör icke tolereras utan en tillrättavisning. Såsom "anstötligt ordasätt" hemfaller det under hvad man i predikan förbundit sig att undvika.⁵

Stockholm den 25 April 1854.

Isr. Bergman.

¹ Antmans översättning: "... att Abel var frommare än han, förmodligen tänkte han: är nu den der snorpojken bättre än jag?"

/utgivarens anmärkning: på Tornedals finska (meän kieli) lyder uttrycket "räkäsuukläppi"/

² 12. r.7 "... göra korv af de kristnas blod..."

³ s. 12. r.10-11 "...predikar så ljuvligt, att alla kyska horor gifva sin mjölk. En sådan präst kallar ingalunda några hederliga människor för horor och tjufvar."

/ utgivarens anmärkning: LLL korrigerar det av Sal. Antman översatta ordet "kyska" till "dygdiga". /

⁴ r.6 nerifr. "För några år sedan blef Erkebiskopen i Frankrikes hufvudstad skjuten; han blef skjuten af folket, som blifvit uppviglat att göra uppror..."

⁵ s.15 enligt Sal. Antmans översättning: "Då lyfter hon upp sin kjortel för brudtärnorna ; och säger: Kyss mig i röfven! /Antmans fotnot här: Denna smutsiga glopterm i Svenskan svarar alldeles emot de i Originalen nyttjade finska orden: "Katsokat perseseen! hvilka, om de ordagrant öfversättas, lyda sålunda: Sen uti röfven.

/ utgivarens anmärkning: Laestadius översätter uttrycket så: "Se mig i ändan!" /